

Anatolij Butko

Uniwersytet Handlowo-Ekonomiczny w Kijowie

KAPITAŁ STATUTOWY SPÓŁEK AKCYJNYCH I EWIDENCJA JEGO ZMIAN (NA PRZYKŁADZIE UKRAINY)

Zmiany kapitału statutowego w publicznych spółkach akcyjnych mogą być ukierunkowane na jego zwiększenie lub zmniejszenie.

Źródłem zwiększenia kapitału statutowego mogą być:

- dodatkowe wkłady akcjonariuszy, wtedy zwiększa się liczba akcji podstawowej wartości nominalnej,
- reinwestycja dywidend; w tym wypadku może mieć miejsce zwiększenie nominalnej wartości akcji lub zwiększenie liczby akcji podstawowej wartości nominalnej.

Zwiększenie wielkości kapitału statutowego może być również realizowane wskutek przeszacowania wartości środków trwałych, z tym że istnieją jednocześnie dokumenty normatywno-prawne, które ustalają ograniczenie wykorzystania wymienionego źródła. A mianowicie na zwiększenie kapitału statutowego może być przeznaczona tylko ta indeksacja, która była przeprowadzona przez spółkę akcyjną stosownie do postanowień Gabinetu Ministrów Ukrainy.

Konieczne jest zwrócenie uwagi na to, że przeszacowanie rezerw trwałych przeprowadzane zgodnie z krajowymi przepisami (standardami) rachunkowości, nie może być zarachowane jako zwiększenie kapitału statutowego, chociaż ze swej ekonomicznej natury jest ona tożsama z indeksacją środków trwałych.

Indeksacja środków trwałych, zgodnie z postanowieniem Gabinetu Ministrów Ukrainy, była przeprowadzana okresowo do pierwszego lipca 1997 r., czyli do daty wejścia w życie ukraińskiej ustawy o opodatkowaniu zysku przedsiębiorstw.

Spółki akcyjne, które podejmują decyzje skutkujące zwiększaniem kapitału statutowego w efekcie przeszacowania środków trwałych, docelowo muszą liczyć się z tym, że w takiej sytuacji publiczna sprzedaż akcji nie nastąpi, a informacja o

wypuszczeniu akcji nie zostanie zarejestrowana. Przy czym spółka akcyjna może emitować akcje o dotychczasowej lub nowej wartości nominalnej.

Tryb zalegalizowania zmiany wysokości kapitału statutowego jest następujący: podstawą zmiany kapitału statutowego jest podjęcie uchwały przez walne zgromadzenie akcjonariuszy i sporządzenie protokołu. Jeśli przedsiębiorstwo przyjęło uchwałę o zwiększeniu wielkości kapitału statutowego drogą dodatkowych wkładów akcjonariuszy, pojawia się konieczność rejestracji informacji o emisji akcji i, co za tym idzie, zorganizowania subskrypcji na akcje. Rejestrację informacji o emisji akcji przeprowadza się zgodnie z przepisami o trybie rejestracji komisji akcji i obligacji przedsiębiorstw oraz informacji o ich emisji.

Spółka akcyjna jest zobowiązana do zapłacenia państwu podatku w wysokości 0,1% od nominalnej wartości emisji akcji. W tym przypadku powstaje przedmiot ewidencji księgowej i podatkowej, a mianowicie:

- w rachunkowości finansowej wydatki związane z uiszczeniem podatku będą przedstawione w kosztach administracyjnych okresu sprawozdawczego;
- w księgowości podatkowej wydatki te zwiększą sumę wydatków globalnych spółki w okresie sprawozdawczym.

Podczas subskrypcji potencjalni akcjonariusze są zobowiązani wnieść na rachunek założycieli nie mniej niż 10% wartości akcji. Wtedy założyciele wydają potencjalnym akcjonariuszom pisemne zobowiązania (tymczasowe certyfikaty) o sprzedaży odpowiedniej liczby akcji.

Po upływie 15 dni od zakończenia terminu subskrypcji na akcje spółka akcyjna jest zobowiązana przesłać do Państwowej Komisji Papierów Wartościowych sprawozdanie o wynikach subskrypcji.

Następnym etapem legalizacji zmian kapitału statutowego spółki akcyjnej jest rejestracja emisji akcji. Ze względu na potrzebę zebrania wszystkich niezbędnych dokumentów rejestracja sprawozdania o wynikach subskrypcji i rejestracja emisji akcji mogą zbiegać się w czasie. Następnie spółka akcyjna drukuje blankiety certyfikatów akcji oraz rozpowszechnienia je wśród akcjonariuszy.

W przypadku gdy zwiększenie wielkości kapitału statutowego odbywa się drogą reinwestowania dywidend, informacja o emisji nie podlega rejestracji, ponieważ nie ma obowiązku realizacji otwartej subskrypcji.

W ewidencji (księgowej i podatkowej) operacje zwiększenia wielkości kapitału statutowego spółki akcyjnej, poprzez przeznaczenie dywidendy w zamian za dodatkowe wkłady, przedstawione są analogicznie do operacji z pierwszych emisji akcji, czyli bez zmian stanu rozliczeń spółki akcyjnej z budżetem odnośnie do podatku od wartości dodanej i od zysku.

Splata zadłużenia założycieli może być realizowana zarówno gotówką (również w walucie obcej), jak i wartościami materialnymi czy prawami majątkowymi.

Instrukcja narzucająca stosowanie planu kont w księgowości przewiduje następujące źródła uzupełnienia kapitału statutowego: zasilenie z rezerwowego (dodatkowego) kapitału lub reinwestycja zysku.

Jednocześnie w dokumentach normatywno-prawnych, regulujących zmiany kapitału statutowego, nie przewidziano jego zmiany z tytułu kosztów kapitału rezerwowego. Co za tym idzie, źródło takie nie może być stosowane w praktyce.

Analogiczna sytuacja powstaje przy reinwestycji zysku. Jeśli w przedsiębiorstwie, ze względów ekonomicznych, powstanie konieczność wykorzystania niepodzielonego zysku na zwiększenie kapitału statutowego, celowo realizuje się ją drogą personifikacji reinwestowanych sum, tzn. najpierw nalicza się dywidendy, a następnie, za pisemną zgodą akcjonariuszy, kieruje je do kapitału statutowego.

Zmniejszenie kapitału statutowego nie może być przeprowadzone w następujących przypadkach:

- przy braku zgody wierzycieli na zmniejszenie wielkości kapitału statutowego,
- jeśli poprzednia emisja akcji nie została zarejestrowana,

Zmniejszenie wysokości kapitału statutowego może nastąpić poprzez:

- zmniejszenie nominalnej wartości akcji,
- zmniejszenie liczby akcji początkowych nominalnej wartości, przy czym akcje są nabywane u akcjonariuszy z zamiarem późniejszego umorzenia w ciągu jednego roku po ich wykupieniu.

Przy zmniejszeniu wysokości kapitału statutowego tryb ewidencji akcji własnej emisji, wykupionych w celu późniejszego umorzenia, odnotowany jest w rachunkowości rzeczywistą wartością wykupionych akcji i księguje się po stronie winien konta 45: Kapitał własny.

W ten sposób kwota kapitału własnego spółki akcyjnej, przedstawiona jako suma pierwszego działu pasywów bilansu, będzie zmniejszona o wartość wyłączonego kapitału.

Przez faktyczną wartość własną akcji rozumie się zarówno sumę należności zapłaconych inwestorom, jak i uzgodnioną przez strony wartość majątku przekazanego w zamian za akcje. Przy tym faktyczna wartość własna wykupionych akcji może różnić się od ich wartości nominalnej – może być zarówno większa, jak i mniejsza.

Można wysnuć wniosek o niedostatecznych regulacjach niektórych aspektów ewidencji zmian kapitału statutowego spółek akcyjnych w obowiązujących aktach normatywno-prawnych. Uzasadnia to obiektywną konieczność poszukiwania nowych dróg doskonalenia obowiązującej bazy normatywnej – sprzyjającej rozwojowi sprawozdawczości finansowej i uwzględniającej oczekiwania użytkowników.

STATUTE CAPITAL OF PUBLIC COMPANIES AND ITS CHANGES EVIDENCE

Summary

In this article, the problems of statute capital changes of public companies have been questioned and viewed. It was discussed at an angle of the sources of its increase and those operation in the evidence were performed.